

BISERICA și SCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : **DUMINECA.**

<p>PREȚUL ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungaria : Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor. Pentru România și străinătate : Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.</p>	<p>PREȚUL INSERTIUNILOR :</p> <p>Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte 8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.</p>	<p>Correspondențele să se adreseze Redacțiunii „BISERICA și ȘCOALA“ Ear banii de prenumerațiune la TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.</p>
---	--	---

Fluctuațiunea religioasă între Maghiari.

Ziarul »*Magyar Szó*« se ocupă într'un număr recent de fluctuația religioasă la poporul maghiar, dând pe baza datelor statistice oficiale, un interesant tablou al întinderii, cuceririi catolice, în contul protestantismului.

Credem a fi destul de interesantă pentru cetitorii noștri această fluctuațiune, pe care o resumăm, după numitul ziar, în cele următoare:

La anul 1869 au fost în Ungaria:

Romano-catolici:	6,215.251
Protestanți:	
a., confes. augustină	1,096.184
b., evang. reformați	2,017.391
c., unitari	54.345
Peste tot protestanți:	3,167.920

Dela 1869 până la 1900 urcându-se numărul locuitorilor țării dela 13.579.129 la 16.721.574 e natural că s'a sporit numărul sufletelor și după confesiune; și anume, în proporția următoare:

Romano-catolici:	8,136.108
Protestanți:	
a., confes. august	1,250.285
b., evang. reform	2,409.975
c., unitari	67.988
Peste tot:	3,728.248

Va să zică, în curs de 30 de ani romano-catolicii s'au sporit cu 1,920.857, ear' protestanții abea cu 560.328.

Importanța acestor cifre iese în evidență cu atât mai mult, când ne dăm seamă că la 1869 romano-catolicii formau 45.8% ear' la 1900 formează deja 48.7%; pe când protestanții, la 1869 formau 23.3% din populația țării, ear' la 1900 sunt numai 22.3%.

Sporiul credincioșilor de religiunea romano-catolică, în cei treizeci de ani, face 30.9%; pe când protestanții, dela 1869 s'au sporit abia cu 17.7%. Sporiul total al locuitorilor țării dela 1869—1900 fiind 23.1%, este invederat că catolicismul a crescut, protestantismul a scăzut.

Să trecem la cauzele acestei stări de lucruri.

Numărul romano-catolicilor, după însăși informațiunile oficiale, crește în contul protestanților, cum crește și numărul gr.-catolicilor în contul ortodoxilor, ne spune »*Magyar Szó*«.

În cei din urmă șase ani protestantismul maghiar a scăzut, prin treceri, cu 5170 suflete, pe când în aceeași vreme catolicismul s'a sporit prin treceri cu 8174 suflete. Causa trecerilor, după-cum o spune raportul ministerial, a fost »în 374 casuri numai și numai *greumântul dărilor culturale*,« cari la catolici nu există, dată, fiind bogăția acelei biserici.

A doua cauză a sporirii catolicilor în contul protestanților este, precum ne arată datele statistice, că dintre căsătoriile mixte, între catolici și protestanți, dintre 2845 casuri, în cari s'a încheiat prealabil condițiunea de religiune a copiilor, la 1880 casuri, va să zică în două din trei părți, la astfel de căsătorii, copilul s'a botezat catolic.

Mai furnisează material de apostasie și jidovii: În curs de șase ani sporind numărul catolicilor cu 1430 treceri, ceea-ce reprezintă 0.2% din jidovimea din patrie; protestantismul perde 0,14%.

În resumat, ascendența catolicismului este în bogăție și »reversali«, cari nu arare-ori degenează în propagandă sau chiar ademeniri...

În ce privește trecerile ovreilor la altă religiune și în special la catolicism, — nu arare-ori s'au văzut prelați »catolici« având frați cari 'și-au păstrat legea mosaică, împreună cu familiile lor.

Un important decis ministerial meritorial.

Înaltul minister ung. reg. de culte și instrucțiune publică a adus decisul Nr. 24511 dela 14 Maiu 1902 pe care îl lăsăm să urmeze aci în traducere:

Cererea lui G... L... și T..., locuitori în H... de religiunea romano-catolică respective gr.-ort. cari se numesc pe sine de nazareneni, de a fi dispensați copiii lor dela cercetarea serviciului divin rom.-cat. respective gr.-ort. se trimite (comitatului Torontal) spre a fi avisați petiționarii, că cererea lor, lipsită de basă legală, nu se poate încuviința.

Deoarece, în înțelesul §. 7 al art. XXXII din 1894, respective §. 26—29 XLIII din 1895, toți copiii, cari au ajuns vârsta de școală, chiar și când părinții lor nu ar aparține nici unei religiuni recepte sau recunoscute prin lege, trebuie să aparțină unei religiuni recepte sau recunoscute prin lege și să se crească într'aceea.

De-oare-ce religiunea așa zisă nazareneană nu este nici receptă nici nu face parte din confesiunile recunoscute prin lege; de-oare-ce cercetarea bisericeii formează un element fundamental al creșterii religioase, pe basa aparținerei religioase fixate prin dispozițiile legii suszise; de-oare-ce instrucțiunea religioasă (studiul credinței și moralei), în înțelesul art. de lege XXXVIII din 1868 și între studiile prescrise printr'acela precum și în scopul validării obligativității generale a învățământului, formează o parte întregitoare a învățământului poporal; și în fine, de-oare-ce obligativitatea învățământului se violează și atunci când e nesocotită și numai parțial, ca de ex. atunci, când copiii sunt opriți dela cercetarea bisericeii, e evident, că acei părinți cari rețin pe copiii lor dela dispozițiile obligativității generale ale instrucțiunii, respective dela umblarea la biserică, ceea-ce este o parte întregitoare a învățământului religios, ordonat prin lege, comit călcarea §. 4 al art. XXXVIII din 1868, ear' copiii lor, ca urmare a violării obligativității învățământului, nu pot primi calcul din doctrina religiunei.

Budapesta, 1902 Maïu 14.

Sinodul eparchial extra-ordinar.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparchial extra-ordinar din diecesa gr.or. română a Aradului, ținute Duminecă în 20 Octomvrie (2 Noemvrie) 1902.

Ședinia I.

S'a ținut în Arad, la 20 Octomvrie (2 Noemvrie) 1902 la orele 11 și jum. a. m. în sala festivă a Seminarului diecesan.

Președinte: P. C. Sa părintele protosin- cel Ioan I. Papp.

Notar: Dr. George Popa.

Nr. 1. După participarea la serviciul divin, celebrat în biserica catedrală, deputații sinodali întrunindu-se în locul și la timpul mai sus indicat, P. C. Sa părintele protosin- cel Ioan I. Papp, ca președinte, deschide Sinodul extra-ordinar (prin cuvântarea, pe care am dat-o în numărul trecut al acestei foi).

Nr. 2. P. C. Sa părintele protosin- cel Ioan I. Papp, președinte, cu privire la împrejurarea, că biroul Sinodului eparchial e ales pe durata întregă a periodului sinodal de 3 ani, invită pe notarii aleși, să-și ocupe locul la masa biroului, ear'

de notarul ședinței I. designează pe Dr. George Popa.

Nr. 3. Se cetește lista deputaților sinodali, în urma căreia P. C. Sa dl Președinte :

constată, că sunt de față 53 deputați și prin urmare Sinodul e capabil a aduce concluse valide. La cerere motivată se dă concediu pe durata acestui Sinod extra-ordinar deputaților Vasilie Papp și Ioan Groza senior.

Nr. 4. La propunerea deputatului Dr. Nicolae Oncu Sinodul decide ca :

cuvântul de deschidere al P. C. Sale dlui Președinte să se treacă în întregime la acest protocol.

Nr. 5. P. C. Sa dl Președinte înainte de trecere la ordinea zilei comunică Sinodului cazul pe cât de întristător, pe atât de dureros a trecerii din viață a unuia dintre cei mai devotați și de inimă fii ai sfintei noastre biserici, al mult regretatului Paul Papp, fost deputat sinodal mirean în cercul Beiușului.

Sinodul prin ridicare își exprimă condolențele sale asupra pierderii îndurate prin moartea în veci neuitatului Paul Papp.

Nr. 6. Luând cuvântul deputatul Ioan Beleş, face următoarea propunere :

»Venerabilul Consistor a convocat Sinodul eparchial la această ședință extra-ordinară cu convocare la §-fii 89 și 90 din Statutul-Organic, spre scopul de a consulta asupra celor provăzute în §-ul 96 p. 12 din Statutul-Organic.

»După-ce în aci citatul § 96 p. 12 Statutul Organic se tractează despre »Consultarea pentru delăturarea greutăților, ce s'ar arêta la efectuarea unor canoane sau instituțiuni bisericesti, — și aceste dificultăți indigitate în convocator, între datele împrejurări, se pot referi singur numai la împrejurarea, că până acum încă nu a urmat preainalta rezoluțiune referitoare la actul alegerii de episcop, — este evident, că în acest cas Sinodul s'a convocat în afacerea alegerii episcopului, va să zică, ca Sinod electoral.

»La convocarea Sinodului electoral însă nu §§-ii 89 și 90 din Statutul Organic, la cari se provoacă Consistoriul, sunt decizetori, ci au să se observe §§-ii 98 și 99 din Statutul Organic. În sensul dispositiunilor acestor §§-i are Consistorul să ceară inviațiunile Mitropolitului la convocarea Sinodului și acesta, adecă Mitropolitul, are a conduce alegerea episcopului sau în persoană, adecă a presida Sinodul electoral, sau prin un mandatar al lui, autorisat spre acest scop.

»Așadară, dacă convocarea Sinodului la actul de alegere are să se facă prin Consistor în sensul inviațiunilor Mitropolitului, atunci din contră după efeptuita alegere de episcop, după natura lucrului și spiritul §§-lor 98 și 99 din Statutul Organic, convocarea Sinodului electoral, va să zică a Sinodului în afacerea alegerii de episcop, pentru fiecare ulterioară ședință, în formă legală are să se facă nu prin Consistor ci singur numai prin Președintele Sinodului electoral, așadară în cazul present, după-ce Mitropolitul n'a avut mandatar, ci în persoană a presidat Sinodul electoral, prin însuși Mitropolitul.

»După-ce însă Sinodul la aceasta ședință estraordinară nu s'a convocat în formă legală prin Mitropolitul, nici cu consimțământul Mitropolitului, ci în formă ilegală prin Consistor, noi nici conclusele, ce s'ar lua în această ședință nu le putem privi de valide, deci propunem, ca aceasta ședință nici să nu se țină«.

Față cu propunerea dlui Ioan Beleş P. C. Sa dl Președinte cu provocare la §-ul 29 din Regulamentul afacerilor interne, declară, că propuneri nu se pot face, înainte de ce Președintele ar presenta Sinodului esibitele intrate pentru ședința sinodală.

În urma acestei declarațiuni :

propunerea deputatului Ioan Beleş se va pune la ordinea zilei numai după-ce din partea Președintelui se vor presenta Sinodului esibitele intrate pentru ședința sinodală.

Nr. 7. P. C. Sa Președintele Sinodului presintă raportul Consistorului diecesan din Arad asupra obiectului, pentru care s'a convocat Sinodul eparchial estraordinar.

Față cu acest raport deputatul sinodal Pavel Rotariu observă și cere, ca Sinodul să constate, că acela nu este propriaminte al Consistorului, ci al biroului consistorial.

P. C. Sa d-l Președinte asupra acestei cereri dă următoarele deslușiri : »Este fapt, că însuși raportul tectualminte luat, nu este dat din ședința Consistorului, dar este urmare a concluzului Nr. 28 prot. luat în ședința a IV-a a Consistorului plenar, ținută în 26 Septemvre (9 Octomvre) 1902, în care între altele se zice : »P. C. Sa Președintele Consistorului nostru este invitat, ca fără amânare să ia informațiunile de lipsă în această chestiune dela I. P. S Sa d-l archiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu, având să raporteze la Sinodul estraordinar despre pașii, ce eventual s'au luat până acum pentru înaintarea rezultatului alegerii de episcop la forurile mai înalte competente, precum și peste tot despre starea, în care se află de present afecerea de sub întrebare.«

»Între astfel de împrejurări raportul este a se primi și considera ca raport consistorial.«

Aceste deslușiri ale P. C. Sale d-lui Președinte :

Sinodul le ia la cunoștință aprobătoare.

Nr. 8. La propunerea deputatului sinodal Vasilie Goldiș :

Raportul Consistorului asupra obiectului pentru care a fost convocat acest Sinod estraordinar, se predă unei comisii speciale, constătătoare din deputații sinodali : Constantin Gurban, Dr. Trăilescu și Roman Ciorogariu din cler și d-nii Dr. Nicolae Oncu, Mihaiu Veliciu, Nicolae Zigre, Dr. Nestor Opreat, Dr. Ioan Suciș și Petru Truția mireni, cu însărcinarea, să-l studieze și să raporteze asupra aceluia în procsima ședință.

Nr. 9. Deputatul Pavel Rotariu propune, ca propunerea făcută de deputatul Ioan Beleş să se declare de urgentă și să fie luată numaidecât la desbatere meritorică.

Față de această propunere la contra-propunerea făcută de deputatul Dr. Ioan Suciș :

Sinodul predă și propunerea deputatului Ioan Beleş comisiei speciale, esmisă prin conclusul anterior Nr. 8 pentru studiere ; dar cu observarea, ca aceea comisiune la procsima ședință să raporteze asupra propunerii deputatului Ioan Beleş înainte de toate.

Nr. 10. Fiind timpul înaintat :

P. C. Sa domnul Președinte ridică ședința la orele 1¹/₄, ear procsima ședință se anunță pe azi la orele 4 după ameazi.

D. c m. s.

Ioan I. Papp,
protosincol-președinte.

Dr. George Popa,
notar.

Acest protocol s'a cetit și verificat prin sub scrișii deputați sinodali cu locuința în Ar ad, con-

form concludului Nr. 17 al Sinodului extraordinar.

Arad, 1/14 Noemvrie 1902.

Ioan I. Papp,
protosincol președinte.

Ioan Russu Șirianu
Gerasim Serb,
Vasilie Goldiș,
Vasilie Pagubă,

Roman Ciorogariu,
Petru Truția,
Dr. N. Oncu,
Dr. George Popa.

Ședința II.

S'a ținut în Arad la 20 Octomvre (2 Nov.) 1902, la orele 4 d. m. în sala festivă a Seminarului diecesan.

Președinte: P. C. Sa părintele protosincol *Ioan I. Papp.*

Notar: *Gerasim Sêrbu* (protopopul).

Nr. 11. La orele 4 d. a. deschizându-se ședința și constatându-se, că protocolul ședinței prime încă nu e gata: Protocolul ședinței I. se va verifica deodată cu protocolul ședinței prezente.

Nr. 12. La propunerea P. C. Sale domnului Președinte:

Sinodul dă indemnizare P. C. Sale părintelui protosincol-președinte *Ioan I. Papp* pentru asemnarea speșelor Sinodului eparchial electoral ținut în 30 Maiu (12 Iuniu) a. c. în suma de 1554 coroane 96 fil., cari spese n'au fost stabilite cu ocașiunea acelu Sinod electoral și totodată comisiunea bugetară se invită a statori bugetul pentru acest Sinod eparchial eștraordinar, eară ședința se suspendă, până-ce comisiunea exmisă prin concludul Nr. 8 al acestui protocol își va presenta raportul său.

Nr. 13. Fiind ședința din nou deschisă comisiunea exmisă prin concludul Nr. 8 al acestui protocol prin referentul său *Dr. Ioan Suci* prezentă raportul asupra propunerii deputatului *dl Ioan Beleş* și face Sinodului următoarea propunere:

»Considerând, că alegerea de Episcop este deja săvîrșită prin Sinod;

Considerând, ca prin urmare acest Sinod nu este și nu se poate considera, dar' nici nu a fost convocat și după alegerea deja legalmente efepuită nici n'a putut fi convocat ca Sinod electoral;

Considerând, că însuși Sinodul electoral întrunit la 30 Maiu (12 Iuniu) a. c. și condus de *Î. P. S. Sa Mitropolitul* conform Statutului Organic încă a fost convocat prin Consistorul eparchial;

Considerând totodată și aceea, că convocarea și întrunirea acestui Sinod a fost notificată și fără de nici o rezervă luată deja la cunoștință de însuși *Î. P. S. Sa Mitropolitul*;

Considerând, că în sensul dispoșițiilor din Ș-ul 89 al Statutului Organic, Sinodul se poate

conchema în sesiune extraordinară, de câte-ori cere trebuința și urgența;

Considerând, că în sensul Ș-lui 90 din Statutul Organic, în cas de vacanță a scaunului episcopesc, convocarea Sinodului atât ordinar cât și extraordinar se face prin Consistor;

Considerând în fine, că convocarea și întrunirea acestui Sinod în sesiune extraordinară e făcută pe basă legală:

din aceste considerante Sinodul trece la ordinea zilei peste propunerea *dlui Ioan Beleş*.

Înainte de a se intra la discutarea acestei propuneri, P. C. Sa părintele protosincol președinte *Ioan I. Papp* drept lămurire arată, că Sinodul present a fost convocat conform dispoșițiilor din Statutul Organic și că *I. P. S. Sa Mitropolitul* nici în scris, în înaltele litere, ce a adresat în această chestiune Consistorul eparchial, dar nici cu graiul viu, cu ocașiunea convorbirei ce a avut P. C. Sa *dl Președinte* în săptămâna trecută cu *I. P. S. Sa părintele Mitropolit*, nici odată cu nici un cuvânt n'a excepționat legalitatea convocării acestui Sinod eștra-ordinar.

Și după acestea deslușiri ale Presidiului deputatul *Ioan Beleş* își susține propunerea, spriginit fiind întru aceasta și de deputatul *Pavel Rotariu*.

Pentru propunerea comisiunii vorbesc deputații *Dr. Nicolae Oncu* și *Dr. Nestor Oprean*.

La propunerea deputatului *Roman Ciorogariu* fiind discuțiunea închisă, raportorul *Dr. Ioan Suci* își ține cuvântul de încheiere.

Urmând a se pune la vot propunerile prezentate, deputatul *Ioan Beleş* în numele a 18 deputați cere votare secretă, ear' *Roman Ciorogariu* în numele a 17 deputați cere votare nominală.

Presidiul arată, că în conformitate cu Ș-ul 54 din Regulamentul pentru afacerile interne ale Sinodului eparchial votarea nominală trebuie preferită celei secrete. Astfel presidiul supune votării nominale propunerea *d-lui Ioan Beleş*. Resultatul votării a fost următorul:

Pentru propunerea deputatului *Ioan Beleş* au votat deputații: 1. *George Ardelean*; 2. *Vasilie Beleş*; 3. *Ioan Beleş*; 4. *Dr. Florian Duma*; 5. *Alexandru Filip*; 6. *Teodor Filip*; 7. *Ioan Georgia*; 8. *Augustin Hamsea*; 9. *Voicu Hamsea*; 10. *Constantin Lazar*; 11. *Tit Mărgineanț*; 12. *Elia Moga*; 13. *Toma Păcală*; 14. *Dr. Traian Putici*; 15. *Pavel Rotariu*; 16. *Dr. George Rocsin*; 17. *Nicolae Rocsin*; 18. *Petru Sêrb*.

Contra propunerii deputatului *Ioan Beleş* au votat deputații: 1. *Dr. Cornel Ardelean*; 2. *Augustin Boțoc*; 3. *Roman R. Ciorogariu*; 4. *Dr. Gavriil Cosna*; 5. *George Feier*; 6. *Paul Gavrillette*; 7. *Vasilie Goldiș*; 8. *Constantin Gurban*; 9. *Dr. Sever Ispravnic*; 10. *Dr. Aurel Lazar*; 11. *George Lazar*; 12. *Vasilie Mangra*; 13. *Dr. Alexandru Marta*; 14. *Nicolae Mladin*; 15. *Paul Miulescu*; 16. *Dimitrie Negreanu*; 17. *Dr. Nicolae Oncu*; 18. *Dr. Nestor Oprean*; 19. *Vasilie Paguba*; 20. *Aurel*

Petroviciu; 21. Dr. George Popa; 22. Dr. George Popovici; 23. George Popovici; 24. Sava Raicu; 25. Ioan Russu Șirianu; 26. Gerasim Sêrbu, (protopopul); 27. Gerasim Serb, (referentul) 28. Dr. Ioan Suciuc; 29. Dr. Ioan Trailescu; 30. Petru Truția; 31. Virgil Tomici; 32. Mihai Veliciu; 33. Nicolae Zigre.

Astfel Sinodul cu 33 voturi contra 18, trece la ordinea zilei peste propunerea deputatului Ioan Beleş și ridică la valoare de concludus propunerea comisiunii.

După enunțarea acestui concludus deputatul Pavel Rotariu declară, că nu asistă mai departe la desbaterele acestui Sinod și părăsește ședința; la aceasta declarațiune se alătură și deputatul Ioan Beleş.

Nr. 14. Comisiunea esmisă prin concludusul Nr. 8 al acestui protocol prin raportorul său Dr. Nicolae Oncu referează asupra raportului consistorial în chestiunea pentru care a fost convocat acest Sinod extraordinar și la propunerea comisiunii, pe care deputatul Vasile Goldiș o recomandă spre primire unanimă, Sinodul în unanimitate aduce următorul concludus :

Raportul Consistorului asupra chestiunii de îndeplinire a scaunului vacant episcopesc precum și toți pașii făcuți de Consistor în aceasta chestiune se ia la cunoștință aprobătoare.

Totodată, având în vedere că Sinodul eparchial în 30 Maiu (12 Iunie) a. c. conform prescrișelor Statutului Organic a săvârșit alegerea de episcop pentru veduvita eparchie a Aradului;

Având în vedere, că după §-ul 98 din Statutul Organic scaunul episcopesc vacant trebuie întregit în termen de 3 luni;

Având în vedere, că după dispozițiunile generale ale Statutului Organic, p. I, biserica ortodoxă română își regulează, administrează și conduce afacerile sale bisericești după dreptul ei canonic, ear' canonul 25 al Sinodului IV ecumenic dispune, ca în trei luni să se facă hirotonia de episcop pentru eparchia veduvită;

Având în vedere, că autoritatea dirigentă cea mai înaltă în biserica ortodoxă orientală este neîntrerupt legată de puterea episcopală;

Având în vedere, că scaunul episcopesc vacant nu este îndeplinit nici astăzi în a 7-a lună dela veduvirea lui;

Având în vedere, că din aceasta cauză biserica în eparchia Aradului este lipsită de supraveghiere și conducere archipastorală, ear' credincioșii sunt lipsiți de comuniunea darurilor spirituale, rezervate ordinii episcopale și transmisibile numai de către episcopul diecesan;

Având în vedere, că aceasta stare de lucruri alterează disciplina și așezămintele bisericești, clatină ordinea morală și zguduie credința religioasă în popor;

Din aceste considerante bisericești-spirituale, cuprins de legitimă îngrijire pentru soarta bisericii, ear' de altă parte pătruns de sentimentul datoriei sale și de respectul legii, Sinodul eparchial întrunit în sesiune extraordinară, dând expresiune sentimentelor sale de omagială supunere și neclintită fidelitate către Majestatea Sa, gloriosul purtător al coroanei sfântului Stefan și cu deplină încredere față de Înaltul Guvern al M. Sale, în conformitate cu §-ul 96 p. 12 din Statutul Organic, însărcinează pe Consistorul eparchial din Arad, ca prin o adresă către I. P. S. Sa Mitropolitul bisericești române gr.-or. din Ungaria și Transilvania, espunând situațiunea actuală, în care se află biserica în eparchia

Aradului, pe lângă subșternerea prezentului concludus, I. P. S. Sa Mitropolitul să fie rugat a stăruii pentru faptea îndeplinire a scaunului episcopesc, conform dispozițiunilor canonului bisericesc și §-lui 98 din Statutul Organic.

Nr. 15. La propunerea comisiunii budgetare:

spesele acestui Sinod eparchial extra-ordinar se stabilesc pentru deputații din districtul Aradului în suma de 866 cor. 80 fil., pentru cei din districtul Orăzii-mari în suma de 561 cor. 48 fil. în total 1428 cor. 28 fil., care se asemnează la Cassa consistorială spre plățire din venitele intercalare episcopesci.

Nr. 16. La propunerea P. C. Sale d-lui Președinte :

se decide a se tipări actele și protocoalele Sinodului electoral dela 30 Maiu (12 Iunie), precum și cele ale acestui Sinod extra-ordinar.

Nr. 17. Protocoalele ședințelor acestui Sinod extra-ordinar :

le vor verifica deputații sinodali cu locuința în Arad.

Nr. 18. Ne mai fiind alte agende avisate acestui Sinod P. C. Sa dl Președinte mulțumește membrilor Sinodului, pentru-că au urmat în număr atât de frumos învătării sale la această sesiune estraordinară, pentru serioșitatea și calmitatea dovedită sub durata desbaterilor asupra acestui obiect de așa mare importanță,

declară de închisă sesiunea acestui Sinod eparchial extra-ordinar.

Cuvântarea de încheiere a P. C. Sale dlui Președinte a fost urmată de puternice aclamațiuni din partea Sinodului, ear' deputatul Virgil Tomici, în numele întregului Sinod, dă expresiune sentimentelor de mulțumită și recunoștință față de P. C. Sa d-nul Președinte pentru tactul, priceperea și imparțialitatea, cu care a condus între împrejurări atât de grele acest Sinod eparchial.

Între călduroase urale la adresa P. C. Sale Domnului Președinte membrii Sinodului se depărtează.

D. c. m. s.

Ioan I. Papp,

protosincol-president.

Gerasim Sêrbu,

notar.

Acest protocol s'a cetit și verificat prin subșcrișii deputați sinodali cu locuința în Arad, conform concludusului Nr. 17 al Sinodului extra-ordinar.

Arad, 1/14 Noemvre 1902.

Ioan I. Papp,

protosincol-președinte.

Ioan Russu Șirianu,

Gerasim Serb,

Vasilie Goldiș,

Vasilie Pagubă,

Roman Ciorogariu,

Petru Truța,

Dr. Nicolae Oncu,

Dr. George Popa.

CRONICA.

* Pentru Congresul național bisericesc s'au ales pe teritorul Consistorului Aradului următorii deputați din cler :

Vasilie Beleş, protopop (cercul Arad-Radna);
Dr. I. Trăilescu protopop (Chișineu-Giula); Con-

stantin Gurban protopop (Ienopole-Șiria); Ioan Groza protopop (Buteni-Hălmagiu); Aug. Hamsea, archimandrit (Bichiș-Chisătăn); Dr. Traian Putici, protopop (Timișoara-B.-Comloș); Aug. Hamsea (Lipova Vinga).

* *Succesul unei Românce la Paris.* Ziarul „Petit Bleu“ dela 6 Noemvrie scrie sub titlul: „*Une future étoile pour la tragédie*“ următoarele: „Ultimele esamene dela conservator au revelat în secția tragediei o tinără fată, căreia îi suride un mare viitor. Ea se chiamă Ventura; mamă-sa a fost artistă dramatică în România. (Tatăl-său este un ziarist de frunte. N. Red.) D-șoara Ventura, care s'a născut în București, este în etate de 17 ani și este de o frumusețe răpitoare; fața ei e de o espresiune rară, vocea sonoră și profundă; jocul îi este sobru și gestul larg. D-șoara Ventura a concurat la examenul de primire cu o scenă din *Andromache* și deja dela primele versuri pronunțate, juriul era cucerit. Ea era pentru dînșii o adevărată revelațiune. Victorien Sardou și Lavedan plângeau, atât de mult i-au emoționat accentele tragice ale tinerei fete. Halévy a exclamat: „La anul va obține premiul întâiu, este a doua Rachel.“

† *Necroloage.* Cu durere aducem la cunoștința tuturor prietenilor și cunoscuților încetarea din viață a iubitului și neuitatului nostru amic și coleg Laurențiu Bitea, student în teologie, anul al III, care după un morb greu și îndelungat și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului în 2 Noemvre st. n. Îl deplâng văduva sa mamă, un frate, rudeniile și „Colegii de curs.“

— Reuniunea sodalilor români din Sibiiu, cu adâncă durere aduce la cunoștința tuturor amicilor și cunoscuților, că mult regretatul ei controlor, Ioan Roșca, măestru pantofar, după scurte suferințe, în mod subit, a trecut la cele vecinice, Joi, în 6 Noemvre n. a. c. la 8 oare dimineața, în etate de 47 ani. Rămășițele pământești ale neuitatului răposat se vor lua din casa mortuară (strada Poplăcii Nr. 19) și se vor așeza spre vecinică odichnă Sâmbătă, în 8 Noemvre n. a. c. la 2 ore d. a., în cimiterul greco-catolic din loc. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată! Sibiiu, în 6 Noemvre st. n. 1902. — Comitetul.

Poate să fie un ofițer francmason? În Jaurin s'a întemplat la raportul de toamnă (Hauptreport) al ofițerilor în rezervă, că un ofițer în rezervă a adresat locotenent-colonelului întrebarea, dacă e permis să fie membru cineva la loja francmasonică? Întrebarea a fost pusă, fără îndoială numai din curiozitate, căci regulamentul de serviciu interzice categoric participarea ofițerilor la societăți secrete. Cu toate acestea locotenent-colonelul i-a răspuns întrebătorului și verbal cu un categoric: Nu.

CONVOCĂRI.

Despărțământul protopopiatului Șiria al Reuniunii învățătorilor dela școalele conf. ort. din protopopiatele aradane își va ținea proxima ședință Mercuri la 6/19 Noemvrie 1902 în comuna Têrnova, la școala inv. C. gn uța.

PROGRAMA:

- 1) Dimineața la 8 ore asistarea la chemarea Duhului Sfânt.
- 2) Ascultarea prelegerii în școala învățătorului C. Iguța.
- 3) Deschiderea conferinței.
- 4) Raportul biroului.
- 5) Esecutarea concluserilor adunării generale.
- 6) Estragerea inv. morale la temele din religie.
- 7) Discuțiuni asupra chestiilor școlare.
- 8) Propuneri și interpelări.
- 9) Fixarea proximei ședințe.
- 10) Inchiere.

Șiria, la 26 Oct. (8 Noev.) 1902.

Alexiu Doboș,
președinte.

P. T. membrii fondatori, ordinari și ajutători ai „Societății pentru înființarea unei școale de fete române în Oradea-mare,“ prin aceasta sunt convocați la

adunarea generală:

care se va ținea în sala mică dela „Arborele verde,“ la 14/27 Noemvrie, 1902 d. m. la orele 4 și jum. în Oradea-mare, cu următorul

PROGRAM:

- 1) Deschiderea adunării.
- 2) Raportul general al comitetului despre activitatea desvoltată.
- 3) Raportul casierului despre starea casei, precum și proiectul de budget pentru anul viitor.
- 4) Alegerea unei comisii de 3 pentru censurarea raportului general al comitetului.
- 5) Alegerea unei comisii de 3 pentru censurarea raționinului și budgetului.
- 6) Esmiterea unei comisii de 3 pentru acvirea membrilor noi și incassarea taxelor.
- 7) Defigerea locului pentru adunarea generală viitoare.
- 8) Eventuale discursuri ori propuneri.
- 9) Alegerea a 3 membri pentru verificarea procesului verbal.
- 10) Incheierea.

Oradea-mare, din ședința comitetului, ținută la 1 Noemvrie 1902 n.

Iosif Roman,
președinte.

Andrieu Horvath,
secretar.

—□—

P. T. membrii fondatori, pe viață, ordinari și ajutători ai despărțământului orădan al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român,“ sunt poftiți a participa la

adunarea generală

ce se va ținea la 14/27 Noemvrie, 1902 d. m. la orele 3 în sala mică dela „Arborele verde“ din Oradea-Mare, cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea.
2. Alegerea a 2 membri pentru verificarea procesului verbal.
3. Alegerea unei comisii de 3 pentru censurarea raportului general al comitetului.
4. Alegerea unei comisii de 3 pentru censurarea raționinului și budgetului.
5. Raportul general al comitetului.

6. Raportul casierului și proiectul de budget.
7. Alegerea unei comisiuni pentru acvirarea membrilor noi și încassarea taxelor.
8. Disertațiune, care are a se înainta presidiului cel puțin cu 3 zile înainte de adunare.
9. Referadele comisiunilor alese.
10. Eventuale propuneri.
11. Încheierea.

Dat în Oradea-mare, din ședința comitetului ținută la 18/31 Oct. 1902.

Nicolae Zigre,
președinte.

Andrei Horvath,
secretar.

Licitațiune minuendă.

Pe baza concludului Ven. Consistor diecesan din 10/23 Octomvrie a. c. Nr. 5896/902, comitetul parochial gr.-or. român din Șiștaroveț, protopopiatul Lipovei, se publică licitațiune minuendă pentru acoperirea sf. biserici cu tinichea (pleu) văpsirea turnului și a celor 2 cruci dinafară, cu prețul de esclamare 1779 cor. 10 fil., cu termin până în 8/21 Noemvrie a. c. în care zi se va ținea și licitațiunea la 2 ore după amiază în sf. biserică. Specificarea și condițiunile și până atunci se pot vedea la oficiul parochial.

Șiștaroveț, în 27/9 Octomvrie 1902.

Din încredințarea comitetului parochial:
1—3 *Simeon Tomescu,*
paroch, președ. comit parochial.

—□—

Pe baza concludului Venerabilului Consistor diecesan din Arad din 10/23 Octomvrie 1902 Nr. 5865, comitetul parochial ortodox român din Dieci, protopresbiteratul Buteni, publică licitațiune minuendă pentru renovarea bisericii de aici, pe lângă prețul de esclamare 239 coroane, cu termin de licitație în Noem. (4 Decem.) 19 2 la ora 1 d. a. în edificiul școlii din loc.

Preliminarele de spese și condițiunile de întreprindere, reflectanții întreprinzători le pot vedea la oficiul parochial subscris.

Dieci, 27 Oct. (9 Noemv.) 1902.

1—3 *George Lupșia,*
paroch, președ. comit. par.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala profesională gr. ort. română din Crocna, conform ordinațiunei Venerabilului Consistor de datul 8/21 Octomvrie Nr. 5753/1902, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt: În bani gata 357 cor. 64 fil.; 10 șinice grâu și 10 șinice cucuruz, compute în 120 cor.; 5 jugere pământ arător în preț de 60 cor.; 6 stângeni de lemne în natură prețuși în 96 cor., ér' pentru încălzitul școlii cât va cere trebuința; pentru conferența învățătoarească 20 cor.; pentru scripturistica 6 cor.; pentru curatorat 28 cor.; venite cantonale, cvartir liber și grădină.

Alegândul învățător are să conducă cantoratul în biserică fără alta renumerațiune, și are să dea declarațiune, că pe baza serviciului prestat în alta comună ca învețator, de când își formează pretensiunea la cvinevonal?

Dela recurenți să cere, ca recursurile instruate conform prescrișelor Stat. Org. și Regulamentului de învățământ, adresate comitetului parochial din Crocna,

să le trimită Oficiului protopresbiterat gr. ort. român din Hălmagiu (N.-Halmagy), având până la terminul de expirarea concursului a se presenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în sfânta biserică din Crocna, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: Ioan GROZA m. p. protopresbiter și inspect. școlar. 1—3

—□—

Pe baza Inaltului decis Consistorial Nr. 5385 din 1902 și pe baza decisului comitetului parochial 12/24 Octomvrie 1902 se escrie concurs pentru stațiunea învățătoarească din Fadimac cu termin de alegere pe 1/14 Decemvrie.

Emolumentele sunt: 1) Salarul învățătoresc în bani gata 600 cor.; 2) Trei jugere pământ în preț de 72 cor.; 3) Pentru scripturistica învățătoarească 10 cor.; 4) Pentru participarea la conferențele învățătoarești 20 cor.; 5) 24 m. lemne în preț de 48 cor. din cari 12 m. sunt pentru încălzirea salei de învățământ, ear 12 m. pentru învățător. 6) Dela înmormentări mici 40 fil., ear dela cele mari și cu liturgie 80 fil.; 7) Pentru învățător cu familia până când se va edifica un cvartir corespunzător, 60 cor.; 8) Grădina școlii în estensiune de 12 stângeni□.

Reflectanții la acest post învățătoresc au să-și subștearnă documentele conform regulamentului pentru stațiuni învățătoarești, adresate comitetului parochial din Fadimac pe calea oficiului inspectorat din Cladova p. u. Bethlenháza, tot-odată să se presinte în sfânta biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința comitetului parochial gr. or. rom. din Fadimac, la 12/24 Octomvrie 1902.

Alesandru Popovicu,
preot preș. com. par.

George Opiș,
not. com. par.

În conțelegere cu mine: IOAN CĂPITAN, inspector școlar. 1—3

—□—

Se escrie concurs pentru vacanta parochie din comuna Saboleiu, tractul Peșteșului, conform ordinațiunei Ven. Consistor din Oradea-mare din 2/15 Septemvrie a. c. Nr. 1535/132 B. cu termin de alegere de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1) Casa parochială cu două chilii, cămară, culina cu supraedificate și grădină: 100 cor. 2) Birul preoțesc dela 75 n-re de case câte una vică cucuruz sfârîmat — din care pe seama sfătului se vor detrage : 0 de vici, á 2 cor.: 110 cor. 3) 16 jugere catastrale pământ estravilan á 5 cor. jugerul: 224 cor. 4) Stolele îndatinate și anume: clasa I. 10 cor., clasa I. 6 cor., prohodul mic 2 cor., cununie 4 cor., botezul 80 fil., maslu 2 cor.; toate aceste compute după calculul mediu de 5 ani: 100 cor. 5) Se observă că alegândul preot el singur va avea a încasa birul de timpuriu și a solvi dările erariale.

Toate aceste compute la olaltă dau suma de 534 cor., către care sumă se mai adauge congrua la cei fără 8 clase 346 cor.: 94 fil., de tot 880 cor. 94 fil.

Doritorii de a ocupa această parochie sunt poțitiți a-și trimitte recursurile provăzute cu documentele necesare subscrisului în Lugoșul-superior p. u. Eșesd, și a se presenta în vre-o Duminică sau sârbătoare la sf. biserică spre a-și documenta desteritatea în cântare și oratorie.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, protopop. 1—3

—□—

Pentru îndeplinirea stațiunii vacante învățătoarești cantorale din comuna **Suplac**, inspectoratul Beliului, se publică concurs cu termen de alegere în **24 Noemvrie (7 Decemvrie)** a. c.

Dotățiunea anuală este de 800 cor. bani în număr, stolele cantorale usuate și locuință cu grădina de legume.

Reflectanții sunt poftiți ca până în ziua alegerii în cutare Duminecă ori sârbătoare să se prezenteze la sf. biserică din Suplac spre a-și dovedi desteritatea în tipic și în cântări, ear' suplicele adresate comitetului parochial, până în preziaua alegerii să le înainteze la inspectorul școlar-protopop Petru Sârb, în F.-Giriș, p. u. Tenke.

Se observă, cum-că recurenții cu clase medii vor fi preferiți.

În conțelegere cu mine: **PETRU SÂRB**, protopop inspector cercual de școale.

—□—

1—3

Pentru postul de capelan temporal lângă deficiențului preot **Lazar Popoviciu** din **Saca** — conform deciziei Consistorial din 30 Septemvrie a. c. Nr. 1746, B. se publică concurs pe ziua de 10/23 Noemvre, pe lângă întregul beneficiu parochial, afară de întregirea (congrua) dela stat.

Doritorii de a recurge la acest post de capelan, au a-și trimite rugărilor cu documente pentru parochie de a III-a clasă, subscrisului protopresbiter, până la 9/22 Noemvre, și până la alegere a se prezenta la sf. biserică din **Saca**, protopresbiteratul Beiușului, pentru a-și arăta desteritatea în afacerile bisericesti.

Dat în **Saca**, la 9/22 Oct. 1902.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **ELIA MOGA**, ppresbiterul Beiușului.

3—3

—□—

Se escrie concurs pentru vacanta parochie **Iosani** și filia **Butan-Magiești** tractul Pesteșului comitatul Bihor, conform ordinațiunei ven. Consistor gr.-or. orădan din 13/26 August. 1901 Nr. 1449/129 B. cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1, din comuna **Iosani**, casa parochială cu două chilii, culină, cămară și aparținătoarele trebuincioase cu o grădină de $\frac{3}{4}$ juger 100 cor. 2, altă grădină și a cimiterului în preț de 40 cor. 3, dela 53 n-ri de case câte o vică de cucuruz sfârmat. 4, dela 53 n-ri de case câte 2 cor. 106 cor. dela **Iosani** de tot; 352 cor.

2. Dela comuna **Butan** 8 jugere pământ arător și fânaș în preț de 90 cor. 2, dela 38 n-ri de case câte o vică de cucuruz sfârmat à 2 cor. 76 fil 3, dela 38 n-ri de case câte 80 fil. 60 cor. cu totul: 226 cor. 80 fil.

3. Dela comuna **Magiești** dela 36 n-ri de case câte o vică de cucuruz sfârmat à 2 cor. 76 cor. dela 36 n-ri de case câte 1 cor. 60 fil. 57 cor. 60 fil., cu totul dela comuna **Magiești** 133 cor. 60 fil. 3, stolele usuate după calculul mediu al celor 5 ani din urmă dela toate trei comunele 100 cor. 4, ajutor de stat congrua la cei fără 8 clase e de 476 cor. 96 fil. suma toată a venitului e de 1285.

Doritorii de a ocupa aceasta parochie sunt poftiți a-și trimite recursele lor până la terminul susamintit provăzute cu documentele necesare subscrisului în

Lugoșul-superior p. u. **Eleșd**, și a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare la vre-una din cele două biserici spre a-și arăta desteritatea în cele preoțești.

3—3

Comitetele parochiale.

În conțelegere cu mine: **TEODOR FILIP** ppresbiter.

—□—

Se escrie concurs pentru vacanta parochie din **Brusturi** tractul **Pesteșului** comitatul Bihor cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala”. Conform ordinațiunei Venerabilului Consistor gr.-or. orădan din 2/15 Septemvrie 1902 Nr. 1542/125 B.

Emolumentele încopciate cu această parochie sunt: 1, Casa parochială cu grădină și grajd pentru vite 100 cor. 2, pământul parochial 14 jug. catastrale à 40 cor. jugerul — 560 cor. 3, birul preoțesc dela 100 n-ri $\frac{1}{2}$ vică cucuruz 125 cor. 4, stolele usuate după calculul mediu alor 5 ani din urmă 160 cor. la an. 5, 100 jumătăți de zile de lucru, parte cu plugul parte cu palmele 76 cor. Suma totală 10 1 cor.

Congrua la cei fără de 8 clase nu esistă.

Cei ce doresc a ocupa aceasta parochie, sunt poftiți a-și trimite recursele lor ajustate cu documentele recerute subscrisului, p. u. **Eleșd** în **Lugoșul-superior**, până la terminul sus indicat și a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare la s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie.

3—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **TEODOR FILIP** ppresbiter.

—□—

Se escrie concurs pentru stațiunea învățătoarească din **Iosani-Butani-Magiești** tractul Pesteșului cu termen de alegere pe 8/21 **Noemvre**. Salarul învățătoresc: repartisați 600 cor. și dela comuna politica 120 cor. pentru adulți Recurenții au să produca documentele necesare și a-le adresa subscrisului în **Lugoșul sup.** p. u. **Eleșd** până la terminul sus amintit și a-se prezenta în vre-o Dumineca ori sârbătoare la sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântare. Cei ce vor avea desteritatea de a conduce corul vocal vor fi preferiți.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **TEODOR FILIP**, m. p. prot.

—□—

3—3

Pentru întregirea vacantului post de paroch din parochia de clasa a III-a din **Pădurani**, tractul **Belințului**, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt.

1) O sesiune de pământ arător și fânaș; 2) Birul preoțesc câte 28 litre cucuruz sfârmat dela 70 familii; 3) Stola usuată; 4) intravilanul și estravilanul parochial de câte 800□ și 5) întregire de dotație dela stat de 432 cor. la an, pentru preot cu ecalificație sub 8 clase.

Reflectanții la acest post au să-și instrueze petițiile conform Regulamentului pentru parochii și ale așterne comitetului parochial pe calea oficiului protopresbiterial gr. or. rom. din **Belinț** (**Bélincz**, **Temesmegye**) și să se prezenteze într'o Duminecă sau într'o sârbătoare, se înțelege în terminul regulamentar, — în sf. biserică din **Pădurani**, spre a-și arăta desteritatea în cântare, eventual în rituale și în oratorie.

Pădurani, în 6/19 Octomvre, 1902.

În conțelegere cu mine: **GERASIM SÂRB**, protopresb.

—□—

3—3